

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

19 במרץ 2025

1853

י"ט באדר התשפ"ה

עמוד

הצעת חוק לשכת עורכי הדין (תיקון מס' 47) (תקופת ההתמחות), התשפ"ה–2025 696

הצעת חוק לשכת עורכי הדין (תיקון מס' 47) (תקופת ההתמחות), התשפ"ה-2025

תיקון סעיף 35 1. בחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961¹, בסעיף 35, במקום סעיף קטן (א) יבוא:
"א) תקופת ההתמחות תהיה 12 חודשים."

ד ב ר י ה ס ב ר

קיצור תקופת ההתמחות ל-12 חודשים בכפוף להקמת בית ספר למתמחים, אשר יקנה לתלמידים ידע משפטי מעשי, כישורים ומיומנויות יישומיים במכלול תחומי המשפט.

יוער כי ממידע שהוצג לוועדת חשין, במסגרת בחינתה את משך ההתמחות, עלה כי הארכת תקופת ההתמחות הביאה, בין השאר, לצמצום ניכר במספר משרות ההתמחות הפנויות בכל מחזור ולקושי במציאת מקום להתמחות לרבים מבוגרי ההשכלה המשפטית בישראל.

בהמשך, ובעקבות מתקפת הטרור הרצחנית מרצועת עזה על מדינת ישראל, שהחלה בבוקר יום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023), המלחמה שפרצה בעקבותיה, מצב החירום הממושך וגיוס המילואים הנרחב, קוצרה תקופת ההתמחות ל-12 חודשים, בהוראת שעה (חוק לשכת עורכי הדין (תיקון מס' 41 – הוראת שעה – חרבות ברזל), התשפ"ד-2024) (להלן – הוראת השעה).

קיצור תקופת ההתמחות נעשה כדי לצמצם את הקשיים שנגרמו למתמחים, אשר רבים מהם נאלצו להיעדר ממקום התמחותם, בין השאר בשל גיוסם למילואים, הוצאתם לחופשה ללא תשלום או בשל כך שמקום מגוריהם או מקום העבודה שלהם מצוי ביישובים בדרום או בצפון אשר הוחלט על פינוים. זאת באופן שיאפשר להם לסיים את מסלול ההכשרה למקצוע בתקופה קצרה יותר, כך שיוסמכו בהקדם כעורכי דין ויוכלו להשתלב בשוק התעסוקה.

ביום ג' בתמוז התשפ"ד (9 ביולי 2024) האריך שר המשפטים בצו את הוראת השעה, כך שתחול לגבי כל מי שיתחיל את התמחותו עד יום י"א בטבת התשפ"ו (31 בדצמבר 2025).

כעת, ולנוכח הנתונים שנאספו במסגרת שיתוף הציבור (כפי שיפורט להלן), מוצע לקבוע בהוראת קבע כי תקופת ההתמחות תהיה 12 חודשים.

בשנת 2023, במסגרת הליך שיתוף הציבור שנערך כחלק מבחינה מעמיקה של קיצור תקופת ההתמחות בהוראת השעה וביחס להסדר זה, נערך סקר שהשיבו עליו 2,139 סטודנטים, מתמחים, עורכי דין צעירים ועורכי דין המאמנים מתמחים או ממונים עליהם. תוצאות ההליך הצביעו על כך שרבים סבורים כי עיקר המיומנויות המקצועיות הנדרשות לעורך דין נרכשות בשנה הראשונה של ההתמחות. מעבר לכך הארכת תקופת ההתמחות

סעיף 1 חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן – החוק). קובע את משך תקופת ההתמחות במסגרת הליך ההסמכה לעריכת דין. משך תקופת ההתמחות השתנה במהלך השנים: עד שנת 1985 עמדה תקופת ההתמחות על שנתיים, ומשנת 1963 עד שנת 1985 היה ניתן להתחיל בהתמחות במקביל להשלמת לימודי התואר בשנה האחרונה במשפטים במוסד להשכלה גבוהה. משנת 1985 עמדה תקופת ההתמחות על 18 חודשים, אך הוגבלה האפשרות להתחיל בהתמחות והותנתה בסיום לימודי המשפטים אשר קוצרו במקביל מארבע שנים לשלוש שנים וחצי. הוועדה לבחינת נושא ההתמחות בראשות השופט ישראל גלעדי (להלן – ועדת גלעדי) הגישה את המלצותיה לשר המשפטים ביולי 1994 לעניין קיצור תקופת ההתמחות, ובהתאם לכך בשנת 1994 תוקן סעיף 35(א) לחוק פעם נוספת ותקופת ההתמחות הועמדה על שנים עשר חדשים.

בשנת 2017 הוארכה תקופת ההתמחות ל-18 חודשים, בין השאר לנוכח המלצות הוועדה לבדיקת נושא בחינות ההתמחות לשם הסמכה בעריכת דין ונושא ההתמחות, אשר מונתה ביום ב' בסיוון התש"ס (5 במאי 2000) בידי שר המשפטים דאז יוסי ביילין, ובראשה עמדה שופטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו דאז הילה גרסטל (להלן – ועדת גרסטל). התיקון האמור לא הוחל על מי שהחל את לימודיו להשכלה משפטית לפני יום תחילתו של התיקון (ובלבד שישלים את תקופת התמחותו בתוך שלוש שנים מסיום הלימודים) כך שבפועל מחזור המתמחים שהחלו את התמחותם בחודש מרץ 2021 היה המחזור הראשון שרוב המתמחים בו חויבו בתקופת התמחות של 18 חודשים.

לאורך השנים נושא תקופת ההתמחות נבחן על ידי ועדות מקצועיות שונות, שהציעו פתרונות מגוונים לשיפור איכות ההכשרה – ועדת גלעדי (1994) המליצה על קיום קורס מעשי בן שישה חודשים לשיפור איכות ההכשרה; ועדת גרסטל (2002) הציעה להאריך את תקופת ההתמחות ל-18 חודשים לצד עיבוי מערך ההכשרה המעשית; צוות ליישום המלצות ועדת גרסטל, בראשות המנהל הכללי של משרד המשפטים באותה העת – גיא רוטקופף, הצביע בסיכום אשר הוגש בנובמבר 2012 לשר המשפטים דאז, יעקב נאמן על קשיים ביישום המלצה זו, בעיקר בשל הנטל הכלכלי על המתמחים; הוועדה לבחינת מתכונת ההסמכה בעריכת דין, בראשות השופט דוד חשין (להלן – ועדת חשין), המליצה בינואר 2023, בדעת רוב חבריה, על

¹ ס"ח התשכ"א, עמ' 78; התשפ"א, עמ' 242.

ד ב ר י ה ס ב ר

סקירת עבודתם של הצוותים הקודמים, הליך שיתוף הציבור והסקירה המשווה מצביעים על כך שמשך תקופת ההתמחות לבדו אינו הגורם המרכזי המבטיח את איכות ההסמכה. ההכשרה בתקופת ההתמחות נדרשת לשאת מטען לימודי והתנסותי משמעותי, אחרת – משכה של התקופה, אם הוא 12 חודשים או 18 חודשים, לא הוא שיבטיח את איכות ההסמכה.

הצעה זו מתחשבת בשיקולים יישומיים ופרקטיים, כגון איכות המטלות המקצועיות שמבצעים המתמחים, שאינה מושפעת בהכרח מאורך ההתמחות, שכרם הנמוך יחסית, יוקר המחיה המאמיר, והיכולת של המתמחים להפיק ערך משמעותי מהתקופה. יתרה מזו, הצעה זו מכוונת להשתלבות מהירה בשוק העבודה ונטילת אחריות מקצועית מוקדמת במסגרת עבודה מעשית, שתורמות אף הן להתפתחותם המקצועית של עורכי הדין הצעירים.

סעיף 2 מאחר שהוראת השעה שקובעת כאמור כי תקופת ההתמחות תהיה 12 חודשים, עומדת בתוקפה עד יום י"א בטבת התשפ"ו (31 בדצמבר 2025), מוצע לקבוע כי תחילתו של ההסדר הקבוע, כאמור בחוק זה, תהיה מייד עם פקיעתה של הוראת השעה, ביום י"ב בטבת התשפ"ו (1 בינואר 2026).

נתפסת כנטל כלכלי המכביד על ציבור המתמחים ומביא לשחיקה מקצועית. עוד צוין, כי ההתפתחות המקצועית המשמעותית מתרחשת לאחר המעבר לתפקיד עורך דין, תוך כדי התנסות מעשית ונטילת אחריות מקצועית. כמו כן, במסגרת שיתוף הציבור התקיימו ראיונות עם נציגי סטודנטים למשפטים, נציגי לשכת עורכי הדין, נציגי משרדי עורכי דין, ד"קני פקולטות למשפטים ומשפטנים מהשירות הציבורי הממונים על תחום המתמחים ביחידותיהם. בראיונות אלה נשמעו דעות מגוונות בנוגע לקיצור תקופת ההתמחות – חלק מהמשרדים הקטנים והבינוניים סברו שנכון לשמר את תקופת ההתמחות הארוכה ואילו אחרים ומשרדי עורכי הדין הגדולים תמכו בקיצור תקופת ההתמחות, מאחר שהכשרה בת שנה מספיקה לטעמם ומאפשרת יותר גמישות בשוק התעסוקה.

במקביל לפרסומו של תזכיר החוק, נערכה השלמה להליך שיתוף הציבור ונערך דו"ח סיכום ובחינת מדיניות קיצור ההתמחות במקצוע עריכת הדין (מרץ 2025), אשר בחן את החלופות השונות ביחס לתקופת ההתמחות, והמליץ לקבוע תקופת התמחות בת 12 חודשים, כהוראת קבע, כפי שמוצע בחוק זה.

באשר לחשש העולה מהפגיעה באיכות ההסמכה בשל קיצור תקופת ההתמחות ל-12 חודשים, יצוין כי

